

להיות לו סגולה ואוצר נחמד להתפאר בו... ובחשיבות זו צריך האדם להביט על עצמו, ולפיה עליו לכונן את מעשיו

23. שמות פרק יט, כא

(כא) ויאמרו ה' אל משה רד הער בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפול
 מפינו רב:
 רש"י

הערך בעם – התורה צוה שכל לעלות צהר: ונפל ממנו רב – כל מה שיפול מהם ואפילו הוא יחידו חשבו לפני רב:

24. תהלים פרק פב, ו-ז

(ו) אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹקִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כְּלִמְכֶם: (ז) אֲכַן כְּאֲדָם תְּמוֹתָיו וּכְאֲזֹדַר הַיְשָׁרִים תִּפְלוּ:

25. משנת רבי אהרן שם

והיינו שכשהוא במקומו כהתכלית: "להיות סגולה - שתהיו קנויין ועוסקים בדברי תורת-ה' הריהו בדרגת "אלוקים אתם ובני עליו כולכם", והרי הוא בן עליה בתכלית הגדולה, אבל אם אינו עוסק בדבר ששם מונחת גדולתו - הריהו פחות שבפחותים באמת.

26. התועודות הרב שבתי סלביצקי עממוד 17

בשום מקום לא כתוב איך היה נראה אדם הראשון, מה היה משקלו או צבע העיניים שלו. הדבר היחיד שכתוב עליו הוא: "בצלם אלוקים ברא אותנו". זהו, זה כל התיאור, וכנראה שזה אמור להספיק לנו. "בצלם" זהו הניצוץ האלוקי שיש בכל אדם, חלק אלוה-ממעל. המושג הוא "צלם אלוקים" ולא "צלם ה'". הכונה בשם ה' היא: היה, הוה ויהיה, ואילו הכונה בשם אלוקים היא: בעל הכוחות כולם. יש לך צלם אלוקים וזה אמר שיש לך כוחות אלוקיים, הרבה למעלה מכוחות של נבראים אחרים. ה' נתן לך כוחות מהחלק אלוה-שלך, יש לך כוחות עצומים! מבחינה מסוימת, יש לך כביכול כוחות של בורא.

27. במדבר פרק יג, ל-לא

(ל) ויהי ככלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה ונרשנו אתה כי יכול נוכל לה: (לא) והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי וזק הוא ממשנו:
 רש"י

(ל) עלה נעלה - אפילו נשמע והוא אומר עשו סולמות ועלו עס נלכה ככל דבריו: (לא) חזק הוא ממנו - כביכול כלפי מעלה אמרו:

28. התועודות שם

במדרש מופיע שהקב"ה אמר, שעל כך שרצו לחזור למצרים ועל כך שלא רצו להיכנס לארץ - אפשר לסלוח, אבל על דבר אחד לא: על כך שאמרו "ונהי בעיינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם". זה שהם פחדו - נו, מילא. אבל כשהם הסתכלו על עצמם כחגבים או כנמלים ולא ידעו אילו כוחות יש בהם, כשהם לא הכירו בכח הגדול שהקב"ה נתן להם - על כך אי אפשר לסלוח. זה שבכיתם ולא האמנתם בכך שיש בכם צלם אלוקים ושמתם עצמכם כחגבים - זה החטא הכי גדול

29. שמות פרק יח פסוק יז

וירא זרתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדיע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב:
 רש"י

יושב משה וגו' ויעמד העם - יושב כמלך וכולן עומדים, והוקשה הדבר ליתרו שהיה מזלזל בכבודו של ישראל והוכיחו על כך

30. דעת תורה יתרו עמוד קפא

גדולתו של יתרו היה בכח הבקורת שלו, גר שבא זה עכשיו וכבר הוא מבקר ומוכיח את רבן של ישראל, ומכח זה הוא שבא לכל יתרונו, הנה לשעבר היה מכיר בכל ע"א שבעולם ולא הניח ע"א שלא עבדה, אלא שכל ע"א שבעולם העביר תחת שבת הבקורת שלו, ועי"ז בא עד לחסות תחת כנפי השכינה. בכח זה הוא שביקר גם את משה, אם אף שלמשה היה לו טעמים בעשות כן... כי עשה זה למען ישמע העם מפיו עצמו ולא מפי שלוחו, אבל יתרו עם כוחו זה הרב, ראה יותר את האמת, וכיון אל דעת המקום, שיותר טוב למנות דיינים

17. נפש החיים שער ג - הערות פרק יא

שהיו שומעים את הנראה ורואים את השמע. ור"ל שכ"כ נתבטלו מהם אז כל כחות הגשמיות ונזדכך השגתם מאד. עד שכל מציאות עניני המוחשים הגשמים שהיו תחלה רואים אותם ראי חושיית עתה נתבטלו אצלם מראותם בחוש ראותם והתבונן בהם כלל. עד שדרך משל אם היה רוצה מי להבינם עניני המוחשים הגשמים. היה צריך לספר להם להשמיעם לשמע אמן שישנם במציאות. והענינים הרוחניים שתחלה הי' צריך להביני ענינם לשמע אמן. עתה ראו בחוש ראותם ונפלאות השגתם:

18. רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ח הלכה א

משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף... ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעינינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך, וכן הוא אומר פנים בפנים דבר ה' עמכם... ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם, מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו

מעמד הר סיני - הכרת האדם בגדולתו

19. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כ עמוד א

תניא: בעבור תהיה יראתו על פניכם - זו בושה, לבלתי תחטאו - מלמד שהבושה מביאה לידי יראת הטא; מיכן אמרו: סימן יפה באדם שהוא ביישן. אחרים אומרים: כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא, ומי שאין לו בושת פנים - בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני.

20. דעת תורה יתרו עמוד קצא

הנה רואים כאן יסוד גדול. יראתו על פניכם דהיינו יראת שמים, הלא זאת מהמדרגות הכי גדולות, תכלית כל התורה כולה... והדבר קצת מתמיה, הנה בושה גם כי מדה היא, אבל איך זה מעמידן אותה בסמוך ליראה, בושה פשוטה, שמתבייש הוא על חסרונותיו, לכאורה איזו דרגה גדולה היא זאת?... אבל סוד הדבר הוא כי אמנם "יראה" ו"בושה" אחת הן! ולכל אלה הגיעו אמנם במעמד הר סיני! סוד הדבר הוא כי במעמד הר סיני, במצב של "פסקה זוהמתם".... כמו במצב של אדה"ר קודם החטא.... דוקא במצב הכי רם ונשא, כשראו כל גדולתו ית', דוקא אז נשאר מבוישים עם עצמם הם, מבוישים עם מצב גופם שעדיין נשאר מחוברים לו, וזהו הענין "משם ירשו הבושת", היינו כי אחרי הגיעם לדרגתם שם בהר סיני, משם דייקא נחלו הבושה לעולם.... אדם היודע את עצמו, היודע עירומו, הוא לא יצא לשוק כשהוא ערום ואפילו שריפה כי תלהטו, וגם בסכנת נפשות מרובה, גם אז צעוק יצעק כי יתנו לו איזה סדין לכסות ערותו...

21. שמות פרק יט, ה-ו

(ה) ועתה אם ישמועו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:

22. משנת רבי אהרן יתרו עמוד קכב

מקרא זה הוא ההקדמה למתן תורה... כי תכלית התורה היא לנשא את האדם מישראל לקדושה עליונה ולהיותו סגולה לקב"ה... אך באמת האדם קטן הוא בעיני עצמו... ואף שרואים אנו באדם שהוא מתגאה, ענינו של דבר שהוא מקטין ערך הכל, ואינו מתחשב ח"ו לא עם הבורא ולא עם הנבראים... מצמצם הוא את כל מציאותו לה"אנוכי" הקטן שלו, לרצונותיו ויצריו, שאף שהוא מעמיד את עצמו במרכז, ואין הוא מתחשב עם שום דבר רק עם קצת החומר שלו - אבל הרי ממילא הוא מתגלגל בקטנות שבקטנות. אלא שמבט זה של האדם בטעות יסודו, כי הקב"ה יצר לו את עמו ישראל, ונתן להם את תורתו

שנעשו לישראל, כל האומות היו יראים להילחם בישראל ורק אומה אחת התעלמה ובה להילחם ובכך ציננו את האמבטי הרתחת ופתחו פתח גם לשאר האומות להתעלם מכל מה ששמעו ולבוא ולהילחם בישראל.

מה מסמלת מלחמת עמלק בישראל? מה מסמלת הקפיצה של עמלק לאמבטי רותחת? התשובה היא אחת - חוסר הפנמה, התעלמות מוחלטת מכל מה שקורה מסביב, התעלמות מוחלטת מהאמת. עמלק בא להילחם בישראל לפני מתן תורה כדי לנסות ולקרר את ישראל שגם כשישמעו את הקולות הם לא יפנימו אותם. ישראל נקראים ראשית ועמלק נקראים ראשית "ראשית גוים עמלק", ישראל הם ראשית הקדושה ועמלק ראשית הטומאה. ראשית הטומאה היא שמיעה ללא הפנמה, אדם ששמע ולא מפנים לעולם לא יכול להשתנות ולהתקדם ובטח לא להיות עבד ה'. וכמו שכתב הסבא מקלם שכל התקרבות של עמלק לישראל באה כדי לבלבלם, "כי בראותם כי עמלק לא יתפעל ולא יפחד מהנסיים הגלויים, בזה יתבלבל לב ישראל ויפלו מתוקף אמונתם וזה היה עומק מחשבתו ועצתו"

פעמים רבות אדם שומע ניתוח על המציאות, או ששומע שיעור מבוסס היטב ומיד לאחר שמסתיים השיעור הוא אומר לעצמו: "המרצה קיצוני מידי...". יתכן והמשפט הזה נכון ויתכן שעמלק ניצח אותו ובמקום להפנים את הדברים ולשנות את אורחות חייו, במשפט אחד הוא מצליח לצנן את האמבטי... לפני שאדם מוציא משפט כזה מהפה עליו להתבונן בדברים מנקודת מבט אמתית ורק לאחר מכן עליו להכריע האם יש בדברים ממש או שמא הכל הבל הבלים.

11- על פי היסוד שלמדנו ניתן לתרץ את הקושיא בה פתחנו. יתרו שומע שני דברים - קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. בקריעת ים סוף התעורר יתרו להבין שיש מלך לעולם, כשם שהבינו גם שאר האומות, אך בנוסף יתרו גם שמע על כך שעמלק בא להילחם בישראל למרות שודאי גם הוא שמע על קריעת ים סוף. לחימה זו של עמלק בישראל ביררה ליתרו שיש מציאות של אנשים שהלב שלהם סתום לחלוטין, הבנה זו היא דחפה את יתרו לבוא ולהכנס תחת כנפי השכינה כדי להורות לעולם את ההפך הגמור מעמלק והוא שמאורעות החיים העוברים עלינו והשמיעות שאנו שומעים אסור להשאיר אותם כחלק מנותק מחיינו אלא עלינו להכניס את הדברים ללב ובמידת הצורך לשנות את אורחות חיינו.

שכר ההפנמה

12-15 – דמות נוספת שלא התעלמה מכל המאורעות שאירעו לישראל היתה רחב. יהושע שולח מרגלים ליריחו "ויבואו בית אשה זונה ושמה רחב...". רחב אומרת למרגלים היהודים: "ידעתי כי נתן ה' לכם את הארץ וכי נפלה אימתכם עלינו וכי נמוגו כל יושבי הארץ מפניכם, כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם בצאתכם ממצרים ואשר עשיתם לפני מלכי האמורי...". רחב כיתרו לא מושפעת מעמלק היא שומעת על קריעת ים סוף ומבינה שיש כאן עם נבחר. כשם שיתרו התגייר כך גם רחב התגיירה וכפי שמבואר בגמרא, לא רק שהיא התגיירה אלא לאחר גיורה נשאה יהושע לאשה ולא די בזה, גם יצאו ממנה שמונה נביאים וחולדה הנביאה. תמה הסבא מקלם כיצד יתכן שאשה שהיתה זונה ארבעים שנה תזכה לכל הגדולה הזאת, היאומן כי יסופר? אלא שכך שכרו של המפנים. רחב הכירה האמונה בלב שלם ודעתה היתה שלמה בכך שאלוקי ישראל הוא האלוקים בשמים ממעל ועל

1-3 יתרו חותן משה שומע את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל, לוקח את ציפורה ושני בניה ובה אל המדבר. חז"ל שואלים "מה שמועה שמע ובה? ובמילים אחרות, מה גרם ליתרו להתגייר. רש"י מביא את הדעות שיתרו שמע על קריעת ים סוף ועל מלחמת עמלק. תמה רבי אליהו לאפיאן, קריעת ים סוף מובן, הרי ראתה שפחה על הים מה שלא ראה הנביא יחזקאל בן בוזי, אבל מה יש בשמועה על מלחמת עמלק שגרם לו לבוא ולהכנס תחת כנפי השכינה?

תמה נוספת, מה נשתנה יתרו מכל שאר העמים, הרי כולם שמעו על קריעת ים סוף – "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת ... נמוגו כל יושבי כנען" ואם כן מדוע רק יתרו התגייר וכל השאר רק רעדו?

4-6 – נתחיל לענות על אחרון ראשון ועל ראשון אחרון... המכתב מאליהו מבאר שאמנם נכון שכמו שיתרו שמע כך גם שמעו שאר העמים, אלא שהיה הבדל בין שמיעת יתרו לשמיעת שאר האומות. שמיעת יתרו היתה שונה בכך שהוא שמע והשיב אל הלב, מה שאין כן שאר האומות, ששמיעתם היתה רק שמיעה חיצונית ללא התבוננות והפנמה. ממשיך המכתב מאליהו ומבאר שגם בחבלי משיח יש כאלו שיתעוררו ויעשו תשובה ויש שלא יתעוררו ועליהם נאמר "ופושעים יכשלו בהם".

תכונה זו של יתרו באה לידי ביטוי לא רק ביחס למאורעות שאירעו לישראל אלא בכל אורחות חייו. על הפסוק "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים..". פירש רש"י "מלמד שהיה מכיר בכל עבודה זרה שבעולם, שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה" וביאר ר' אליהו לאפיאן שביתרו היתה מידה גדולה של בקשת האמת וכל ע"ז שעבד, חקר ודרש אחריה וכשראה שאין בה כלום השליכה ובזכות מידת ההתבוננות ודרישת האמת עזרו הקב"ה עד שמצא את עם ישראל, לעומת זאת שאר האומות שלא היה בהם את מידת ההתבוננות ודרישת האמת, משום כך גם כששמעו על כל הניסים והנפלאות שעשה ה' עם ישראל, לא שינו מאומה מאורחות חייהם מלבד הפחד, שאצל כל אומה התבטא באופן אחר – "ירגזון, חיל, נבהלו, יאחזמו רעד ונמוגו"

7-8 – הרמב"ן מביא מחלוקת חז"ל לגבי הזמן בו בא יתרו. יש אומרים שיתרו בא לפני מתן תורה כפי סדר הפרשיות ויש אומרים שיתרו בא לאחר מתן תורה. ולשיטתם תמה ר' ירוחם הלוי לשם מה הקדימה התורה את פרשת יתרו לפרשת מתן תורה. אלא שהקדמת פרשה זו היא מעין הקדמה למתן תורה. כדי לקבל את התורה אנו חייבים להפנים את היסוד אותו אנו למדים מיתרו – יש שמיעה ויש שמיעה, יש שמיעה ללא הפנמה כשמיעת אומות העולם ויש שמיעה עם הפנמה כשמיעת יתרו. כדי לקבל את התורה באמת, כדי לחיות חיים של תורה, לא מספיקה שמיעה כשמיעת אומות העולם אלא צריך שמיעה של יתרו, שמיעה שנכנסת מהאוזן ישר אל הלב, שמיעה שמשנה את כל אורחות חייו של השומע.

9-10 – יש אומות שנצטוו ישראל לא לקרב עד דור רביעי, יש אומות שנצטוו ישראל לא לקרבם כלל, אבל יש אומה אחת עליה נצטוו ישראל ציווי מיוחד "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח", בנוסף נצטוו ישראל לזכור את אשר לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים". מדוע "זכו" עמלק ליחס שונה מכל האומות? אלא שרש"י מגלה לנו שלאחר כל הניסים

ישראל ולפגום במידת ההתבוננות וההפנמה ומשום כך ישראל חששו מהמראות הגדולים שהם הולכים לראות, משום שכל שהמאורע גדול כך גדול העוון של חוסר ההפנמה שלו.

מעמד הר סיני – הכרת האדם בגדולתו

19-22 – לכאורה יש לתמוה, מדוע לא נענה ה' לבקשת ישראל לשמוע את הדברים מפי משה וכך לצמצם את התביעה הרוחנית מישראל? אלא שעלינו להתבונן ולהבין מה באמת היתה מטרת מעמד הר סיני.

כשעם ישראל פונה למשה ומבקש ממנו "דבר אתה עמנו" תשובתו של משה היתה: "אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלוקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם". בגמרא מבואר שיראה זו בושה. הבושה מביאה לידי יראת חטא וכל המתבייש לא במהרה הוא חוטא. מכאן למד ר' ירוחם הלוי יסוד גדול. יראת שמים היא מהמדרגות הכי גדולות והיא תכלית כל התורה כולה וחז"ל השוו את הבושה ליראה ומכאן אנו למדים ש"יראה ובושה אחת הן!" דוקא במעמד הר סיני בו הגיעו ישראל למדרגת אדם הראשון קודם החטא, דוקא במצב הכי רם ונשא כשראו את כל גדולתו של הבורא, דוקא אז נשאר מבוששים על עצמם, מבוששים עם מצב גופם שעדיין נשאר מחוברים לו. ישראל במעמד הר סיני מחד הגיעו להכרה בבורא כהכרת אדם הראשון קודם החטא ומאידך מחמת גודל ההכרה התביישו בגופם החומרי, אך כשם שהתביישו בגופם כך הבינו את מעלת נשמתם. נשמה שנחשפה למעמד כה גדול רם ונשא אינה יכול להיות נשמה פחותה אלא נשמה גדולה ועצומה. מטרתו של מעמד הר סיני לא היה לשים את ישראל בתביעה רוחנית כה גדולה, אלא להביא את ישראל להכרה בגודל נשמתם וכמו שאומר הכתוב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש! וביאר הרב קוטלר בספרו "משנת רבי אהרן" שדרך האדם להקטין את עצמו וגם אדם שמתגאה, בשורש הוא מקטין את ערך הכל ואינו מתחשב לא עם הבורא ולא עם הנבראים. הוא מצמצם את כל המציאות ל"האנוכי" הקטן שלו, לרצונותיו ויצריו. אדם גאוותן הוא אדם קטן שאולי מכיר בערך גופו, אבל כלל לא מכיר בערך נשמתו. כל מטרתו של מעמד הר סיני היה להביא את ישראל להכרה בערך נשמתם ובושה מפחיתות גופם. ענווה אין משמעותה להקטין את עצמנו, אלא להפך להכיר בגודל נשמתנו. כשאנו מכירים בגודל נשמתנו הנגזרת הישירה היא שאנו לא רואים בגוף וברצונותיו הפרטיים שום ערך עצמי אלא רק כלי להופעת הנשמה. כל הסיבה לכך שאנו לא מצליחים להפנים דברים היא משום שאנו לא מעריכים את גודל נשמתנו, אילו היינו מודעים לנשמה שבתוכנו, לעוצמה שכל אחד ואחד מישראל טומן בתוכו היינו מתביישים בבושה גדולה מכל רצון של חטא וכך היינו ניצולים ולא חוטאים. כל הנפילות באות אך ורק מדבר אחד, מכך שאין האדם מכיר בערך עצמו!

23 – כל יהודי יש לו נשמה גדולה, נשמה עצומה. כל יהודי יש בו כוחות עצומים וכל תפקידנו הוא לגלות ולהוציא את הכוחות האלו אל הפועל. הקב"ה מצווה את משה ללכת ולהזהיר את ישראל שלא להתקרב אל ההר. המשכה הרוחנית אל ההר היתה עצומה ולכן הוצרך משה לחזור ולהזהיר. הקב"ה אומר למשה "העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב". רש"י מפרש ש"נפל ממנו רב" אין הכוונה להרבה אנשים אלא אפילו אדם אחד שיפול חשוב כאנשים רבים. אצל ריבוננו של עולם כולנו חשובים, מנכ"ל חברה, מנקה רחובות, רב חשוב, פקיד בנק וכו' כולם נשמות גדולות, לו נפנים את הידיעה הזו היינו ישתנו מהקצה אל הקצה, נגלה בתוכנו כוחות שכלל לא היינו מודעים אליהם.

הארץ מתחת. גם יתרו זכה ובתו התחתנה עם גדול הנביאים מושיען של ישראל והכל בזכות מידת ההתבוננות וההפנמה שהיתה בו. מדהים לראות את דברי תו"ס ומהם ללמוד עד כמה ההפנמה יכולה "לשנות" החלטות אלויות. תו"ס מקשה כיצד יתכן שקיבלו את הגיור של רחב, הרי ישראל נצטוו לא להחיות כל נשמה בשבעה עממים? אלא שקיבלו אותה על פי הדיבור! אתם מבינים מה כתוב כאן? כשהקב"ה רואה אדם שיש בו את מידת ההפנמה הוא מוציא אות מהכללים הסטנדרטים ומתנהג בו אחרת. על אדם שיש בו את מידת ההתבוננות וההפנמה לא מוותרים גם אם יש ציווי להרוג אותו הקב"ה כבר ידאג שהדברים יסתדרו – הפה שאסר הוא הפה שהתיר!

פעמים רבות אנו נמנעים מלהפנים דברים משום שאנו חוששים שההפנמה הזאת תדרוש מאיתנו לותר על הרבה דברים. עיקר החשש הוא לא מעצם הוויתור אלא מהפחד איזה חיים יהיו לנו. יתרו ורחב מגלים לנו שהמפנים רק מרוויח, כשהולכים עם האמת לעולם לא מפסידים. כל הרגשת ההפסד היא בשלב שלפני, בשלב בו אנו עוד לא מכירים את החיים שנבנים על בסיס הכרת האמת, אבל לאחר שאנו מפנימים ומיישמים אנו מגלים אור גדול.

כולנו יודעים שחשוב לקבוע עיתים לתורה, כולנו יודעים שהתורה היא מקור חיינו, כולנו יודעים ש"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", אם כן מדוע לא כולנו מצליחים לקבוע עיתים, מדוע עוד שעה בעבודה יותר חשובה לנו, מדוע לבטל קביעות יותר קל לנו מאשר לבטל דבר אחר? התשובה היא אחת: לא הפנמנו!! נאגור כוחות ונקבל החלטה ונראה שכל חיינו משתנים מן הקצה אל הקצה.

מעמד הר סיני – שיא המאורעות

16-18 – מעמד קריעת ים סוף היה מאורע שהשפיע ברמה זו או אחרת על ישראל ועל אומות העולם. אך היה מאורע שהיה ייחודי לישראל והוא מעמד הר סיני. נכון שגם אומות העולם שמעו את הקולות אך ישראל לא שמעו את הקולות אלא ראו את הקולות כמו שנאמר: "וכל העם רואים את הקולות" וכפי שביאר רש"י "רואין את הנשמע". ר' חיים מוולוז'ין בספרו נפש החיים מצטט את המקור לדברי רש"י בשלמות ובמדרש (מכילתא שמו כ טו) מובא שבמעמד הר סיני היו ישראל "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה". וביאר ר' חיים שבמעמד זה הזדככו ישראל כל כך עד שמחמת התרוממותם ומעלתם הרוחנית לא היו רואים דברים גשמיים וכדי להסביר לאדם מהו דבר גשמי היו מוכרחים להסביר לו על ידי שמיעה, לעומת דברים רוחניים שכל אחד היה יכול להשיג וכלל לא היה זקוק לשמיעת האוזן כדי להבינם. ונמצא שבמעמד הר סיני הגיע כל אחד מישראל למעלתו של אדם הראשון קודם החטא שכלל לא היה לו תאוות ומשיכה אחר החומר אלא כולו היה רוח מזוכך והגוף היה רק בבחינת כלים משוללים כל תאוה.

גם הרמב"ם בהלכות יסודי התורה מבאר שעד מעמד הר סיני עדין לא הגיעו ישראל לאמונה שלמה בנבואתו של משה. אפילו בקריעת ים סוף עדין היה חשש בלבם שהדברים נעשו על ידי כישוף. רק במעמד הר סיני כשראו שמשה נכנס אל הערפל והקול מדבר אליו, הגיעו להכרה ברורה ואמונה שלמה בנבואתו של משה.

אמנם ישראל הגיעו במעמד הר סיני למדרגות גבוהות שאי אפשר להבינם אך התביעה מהם היתה להפנים את המאורע הגדול והקדוש ולהמשיך ולהופיע את המדרגה הזו בהמשך החיים. אולי משום כך חששו משה מהקולות וביקשו משה "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלוקים פן נמות". אמנם ישראל ניצחו את עמלק, אבל עמלק הצליח להשפיע על

29-30 – נחזור ליתרו. בשנה שעברה השיעור עסק בביקורת ושם מתחנו ביקורת קשה על כך שהדבר הראשון שעושה יתרו כשמתגייר הוא נתינת ביקורת לרבן של ישראל: "לא טוב הדבר אשר אתה עושה". איך שלא נסביר את מעשה זה של יתרו לחיוב או לשלילה, יש לשאול שאלה, הרי כל אדם שיש לו מעט שכל בקדקודו יודע שכשמגיעים למקום חדש לא מיד מותחים ביקורת, גם אם יש דברים לבקר מחכים פרק זמן בו אנו מתרגלים למערכת והמערכת מתרגלת אלינו ורק לאחר מכן מעבירים את הביקורת בצורה שהיא נשמעת. ואם כן כיצד יתכן שיתרו שהיה חכם גדול פעל בצורה כזו? אלא שהיכולת לתת ביקורת מיד כשמגיעים למקום חדש, או שהיא באה מטיפשות גדולה או שהיא באה מהכיוון ההפוך והוא מהכרת האדם בערך גודל נשמתו. יתרו הפנים את קריעת ים סוף ולפי מ"ד אחד בגמרא מה שגרם ליתרו לבוא היה גם השמועה על מתן תורה (למ"ד שיתרו לאחר מתן תורה בא). הפנמה זו הביאה אותו להכיר בערך גודל נשמתו ומתוך הכרה זו כשראה קלקול בהנהגת משה את בני" מיד מתח ביקורת כדי לתקן את המצב. אלא שכעת הסתכנו, הרי כל אדם שימתח ביקורת מיד יגיד שהוא עושה זאת לא מחמת שהוא טיפש אלא מחמת שהוא מכיר בערך נשמתו, אלא שר' ירוחם הלוי מדגיש שיתרו לא ביקר רק אחרים אלא בעיקר את עצמו, כל עבודה זרה שהוא עבד הוא העביר בחוש הביקורת שלו וכשראה שאין בה ממש הלך וחיפש לו את דרך האמת, יתרו על אף שהיה במעמד מאד גבוה, לא חשש לבקר את העבודה שעבד וברגע שהבין שהוא טועה מיד שינה את אורחות חייו, לא חשש מנידוי ולא חשש מביזיונות, כל רצונו היה אחד למצוא את דרך האמת! כוח זה הוא שהביא אותו להתגייר והוא שהביא אותו לא לחשוש מלבקר במקום שעל פי ראות עיניו ראה קלקול. כל עוד לא הגענו למדרגתו של יתרו, כלומר לבקר את עצמנו ולא לחשוש לשנות את כל אורחות חיינו מן הקצה אל הקצה נזהר מאד מלתת ביקורת על אחרים....

חברים יקרים!

הרבה מראות אנו רואים והרבה שמיעות אנו שומעים. לאחר הראייה והשמיעה מגיע שלב ההפנמה. יתרו ורחב זוכים לכל הגדולה שלהם מחמת ששמעו והפנימו. הפנמה משמעותה להיות מוכנים לשנות את אורחות חיינו מן הקצה אל הקצה. טומאתו של עמלק באה לו מחמת שהוא לקח כאידיאל את השמיעה ללא הפנמה, לא מתרגש ולא משתנה. כשאנו שומעים ולא מפנימים אנו מושפעים מהתכונה העמלקית. במעמד הר סיני זכו ישראל להגיע למדרגת אדם הראשון, מדרגה זו מחד מאד תובענית אך מאידך מטרתה של מדרגה זו להורות לכל איש ישראל מהי גודל ועוצמת נשמתו, ככל שאנו נחשפים לדברים גדולים יותר יש בכך עדות על גודל נשמתנו. חוסר הפנמה באה מחמת שאין אנו מבינים מהי גודל הנשמה אשר בקרבנו, כשנבין מהי המדרגה אליה הגענו במעמד הר סיני נדע שכמעט ואין גבול ליכולות שלנו וכשנסתובב עם תחושה של גדלות יהיה לנו קל בהרבה להפנים את הדברים, לשנות את אורחות חיינו ולהתקדם בעבודת הבורא! שבת שלום ומבורך!!

24-25 – מה לעשות שדיבורים לחוד והפנמה לחוד. ריבוננו של עולם כבר אמר לנו "אני אמרתי אלוקים אתם ובני עליון כולכם" בלי יוצא מן הכלל! כולנו צלם אלוקים! אבל מה בסוף קרה? "אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תפלו"... במקום לנצל את הכוחות שיש בנו להתעלות רוחנית ניצלנו אותם להתעלות גופנית. הרב שבתי סלבטיצקי מדגיש שבכוונה נאמר על האדם "צלם אלוקים" ולא צלם ה'. הכוונה בשם הוי-ה הוא היה הווה ויהיה ובשם אלוקים הוא בעל הכוחות כולם. מבחינה מסוימת יש לאדם כביכול כוחות של בורא, אך כדי לגלות את הכוחות האלו האדם חייב להבין ולדעת שהוא צלם אלוקים והוא חלק אלו-ה ממעל, ללא הבנה זו הכוחות יישארו חבויים ומוסתרים ולא יצאו אל הפועל.

27-28 – דוגמא נפלאה לגילוי כוחות ולצמצום כוחות אנו מוצאים בעשרת המרגלים. המרגלים התחלקו לשתי קבוצות. יהושע וכלב בקבוצה אחת וכל שאר המרגלים בקבוצה שניה. ההבדל בין הקבוצות היה עצום. יהושע וכלב זכרו את קריעת ים סוף וזכרו את מעמד הר סיני, הזכרון הזה לא היה רק בגדר זכרון מנותק מהחיים, אלא את כל חיייהם הם בנו בהתאם לידיעות אלו. יהושע וכלב הבינו שה' כל יכול ולכן אמרו "עלה נעלה" וכוונתם היתה כפי שביאר רש"י שאפילו אם הקב"ה היה אומר לעלות לשמים היינו עושים סולמות ועולים לשם. ולכאורה תמוה, וכי יש הו"א שניתן לעשות סולמות ולהגיע לשמים?! והתשובה כן! כשאדם יודע שהוא צלם אלוקים, כשאדם מפנים את מעמד הר סיני והוא מבין את גודל נשמתו, הוא גם מבין שאין גבול ליכולת שלו. כלב לא אומר דברים בעלמא, כלב מגלה לנו שכשאדם מאמין בבורא ומאמין בעצמו הוא יכול להגיע רחוק הרבה מעבר לגבולות ההיגיון. לעומתם שאר המרגלים לא האמינו בכוחות של עצמם ומה גרם להם כל זאת? רש"י מגלה לנו שהם שכחו מיהו ריבוננו של עולם, הם שכחו מי קרע את הים ובטח לא זכרו את מעמד הר סיני, שהרי באומרם "חזק הוא ממנו" כוונתם היתה כלפי מעלה, כלומר שכביכול העם היושב בארץ ישראל חזק יותר מהבורא ה' ירוחם! איך יתכן לחשוב שהענקים היושבים בארץ חזקים יותר מהבורא, וכי אתם לא זוכרים מה היה במצרים ובמעמד הר סיני?! והתשובה שהם לא זכרו שהרי אמרו הם וכל העם "הלא טוב לנו שוב מצרימה"... הרב שבתי מביא מדרש נפלא: הקב"ה אמר, שעל כך שרצו לחזור למצרים ועל כך שלא רצו להיכנס לארץ - אפשר לסלוח, אבל על דבר אחד לא: על כך שאמרו "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם". זה שהם פחדו – נו, מילא. אבל כשהם הסתכלו על עצמם כחגבים או כנמלים ולא ידעו אילו כוחות יש בהם, כשהם לא הכירו בכח הגדול שהקב"ה נתן להם - על כך אי אפשר לסלוח. זה שבכיתם ולא האמנתם בכך שיש בכם צלם אלוקים ושמתם עצמכם כחגבים - זה החטא הכי גדול (אודה על האמת שחפשתי את המדרש ומה שמצאתי קצת דומה אבל שונה היה המדרש הזה: "ונהי בעינינו כחגבים אמר הקדוש ברוך הוא ויתרתי עליה, אלא וכן היינו בעיניהם מקפיד אני וכי יודעים הייתם מה עשיתי אתכם בעיניהם מי יאמר לכם שלא הייתם בעיניהם כמלאכים" (תנחומא (ורשא) פרשת שלח) במדרש מבואר שעיקר הבעיה היתה שהמרגלים הסבירו מה עבר בראש של הענקים ולא עצם ההסתכלות על עצמם. תשאלו אם כן למה הבאתי את הדברים והתשובה שיתכן ויש מדרש כזה ולא מצאתי אותו אך גם אם אין מדרש כזה היה ראוי שיהיה מדרש כזה.... אין ספק שאדם שלא מעריך את עצמו אינו אלא חוטא, בין אם נסביר שזה עיקר החטא ובין אם לא, כו"ע מודים שזה חטא!!!)

